

شیوه‌نامه تشکیلات، وظایف و اختیارات اداره معاضدت، وکالت تسخیری و اتفاقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه

مقدمه

در راستای اجرای اصل ۳۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و براساس بند «د» ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه و نیز در اجرای مواد ۲، ۱۹، ۲۳ و ۲۴ قانون وکالت مصوب سال ۱۳۱۵/۱۱/۲۵ و تبصره «۴» ماده ۲ تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ رئیس قوه قضائیه شیوه‌نامه تشکیلات، وظایف و اختیارات اداره معاضدت، وکالت تسخیری و اتفاقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه به شرح زیر تصویب و ابلاغ گردید.

فصل اول: تعاریف و کلیات

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این شیوه‌نامه، در معانی زیر به کار رفته است:

- الف) مرکز: مرکز وکلاء، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه
- ب) آیین‌نامه اجرایی: آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه
- ج) شیوه‌نامه: شیوه‌نامه تشکیلات، وظایف و اختیارات اداره معاضدت، وکالت تسخیر و وکالت اتفاقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه
- د) اداره معاضدت: اداره معاضدت، وکالت تسخیری و اتفاقی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه که تحت نظارت حوزه ریاست مرکز فعالیت می‌نماید.
- ه) معاضدت‌خواه: شخصی که شرایط برخورداری از خدمات حقوقی وکالت معاضدتی به صورت رایگان را براساس این شیوه‌نامه دارا باشد.
- و) مراجع معرفی‌کننده معاضدت‌خواه: مراجع قضائی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی کشور، اداره کل ارتباطات مردمی قوه قضائیه، بنیاد شهید و امور ایثارگران و سایر نهادهای ذی‌ربط با تأیید مرکز
- ز) سامانه ۱۲۹: سامانه تلفنی ارائه خدمات مشاوره حقوقی رایگان
- ح) معاضدت تکلیفی: ارائه خدمات وکالت، کارشناس رسمی و مشاوره خانواده معاضدتی که طبق مقررات این شیوه‌نامه به وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده عضو مرکز ارجاع داده می‌شود؛

ط) معاضدت جبرانی: ارائه خدمات وکالت معاضدتی جایگزین معاضدت تکلیفی که طبق مقررات این شیوه‌نامه به وکیل ارجاع داده می‌شود؛

ی) وکالت تسخیری: وکالتی است که از طرف دادگاه در امور کیفری برای دفاع از متهم به وکیل ارجاع می‌شود؛

ک) وکیل: شخص دارای پروانه وکالت پایه یک فعال از مرکز باشد؛

ل) کارشناس: فردی که دارای پروانه کارشناسی رسمی فعال از مرکز باشد.

م) مشاور: فردی که دارای پروانه مشاوره خانواده فعال از مرکز باشد .

فصل دوم: تشکیلات ستادی و استانی

ماده ۲- به منظور سیاست‌گذاری، نظارت، تنظیم خط‌مشی و انجام اقدامات لازم در حوزه معاضدت وکالت و کارشناسی رسمی و مشاوره خانواده، وکالت تسخیری و وکالت اتفاقی اداره معاضدت مرکز وظایف زیر را بر عهده دارد:

الف) نظارت عالی بر کمیسیون‌های استانی معاضدت وکلا، کارشناسان و مشاوران جهت اجرای مفاد شیوه‌نامه؛

ب) نظارت بر حسن انجام تکالیف معاضدتی اعضای مرکز؛

ج) نظارت بر حسن انجام تکالیف وکلا در وکالت تسخیری؛

د) زمینه‌سازی ارائه خدمات مشاوره حقوقی رایگان؛

ه) صدور پروانه وکالت اتفاقی به اشخاص واجد صلاحیت؛

و) تصویب و ابلاغ دستورالعمل‌های مرتبط با شیوه‌نامه؛

ز) نظارت بر حسن انجام تکالیف معاضدتی کارشناسان رسمی ؛

ح) نظارت بر حسن انجام تکالیف معاضدتی مشاوران خانواده ؛

ماده ۳- رئیس اداره معاضدت از میان اعضای مرکز توسط رئیس مرکز منصوب می‌شود.

ماده ۴- اداره معاضدت می‌تواند برخی از امور اجرایی خود را از طریق کمیسیون استانی معاضدت مربوط انجام دهد.

تبصره ۱- کمیسیون استانی معاضدت متشکل از حداقل ۵ و حداکثر ۹ عضو است که تحت نظر اداره معاضدت و با هماهنگی مرکز استانی فعالیت می‌نماید.

تبصره ۲- عزل و نصب رئیس کمیسیون استانی معاضدت با پیشنهاد هیئت مدیره مرکز استانی و موافقت و حکم رئیس اداره معاضدت خواهد بود.

تبصره ۳- مطابق ماده ۳۳ آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی استقلال مصوب ۱۴۰۲/۴/۱۱ رئیس قوه قضائیه، رئیس کمیسیون استانی معاضدت نباید همزمان عضو هیئت مدیره، دادسرا و دادگاه انتظامی و کمیسیون کارآموزی باشد.

تبصره ۴- تشکیل کمیسیون استانی معاضدت کارشناسان و مشاوران همانند تشکیل کمیسیون استانی معاضدت وکلا است و کمیسیون های مذکور وظیفه نظارت بر انجام تکالیف معاضدتی کارشناسان و مشاوران را نیز برعهده دارند .

ماده ۵- وظایف کمیسیون استانی به شرح زیر است:

الف) رعایت احترام و حفظ شأن معاضدت‌خواه؛

ب) در صورت تشخیص عدم تمکن مالی و لزوم برخورداری معاضدت‌خواه از خدمات معاضدتی، تعیین مشاورخانواده و کارشناس رسمی و وکیل معاضدتی از بین مشاوران خانواده ، کارشناسان رسمی و وکلای فعال حوزه قضایی مربوطه و صدور معرفی‌نامه برای وی.

تبصره ۱- ایثارگران و خانواده‌های معزز ایشان از احراز شرط عدم تمکن مالی معاف می‌باشند.

تبصره ۲- در معرفی‌نامه صادره موضوع خدمات معاضدتی ذکر شده و اقدامات وکیل معاضدتی تا مرحله قطعیت رأی بوده و شامل مرحله اجرا نمی‌باشد.

تبصره ۳- موضوعات سازشی و امور اداری و دعاوی مطروحه در مراجع شبه قضایی شامل وکالت معاضدتی نمی‌گردد.

ج) تعیین نماینده کمیسیون در مجتمع‌های قضائی، دادگستری شهرستان‌ها و دادگاه‌های بخش به تشخیص اداره معاضدت، جهت برنامه‌ریزی و هماهنگی در خصوص حضور وکلا و ارائه مشاوره حقوقی رایگان به مراجعین و ارائه گزارش از جمله حضور و غیاب به کمیسیون استانی

د) برنامه‌ریزی حضور وکلا و مشاوران جهت ارائه خدمات مشاوره حقوقی تلفنی سامانه ۱۲۹ و نظارت بر فعالیت آنان

ه) تهیه فهرست وکلا و مشاوران حوزه قضایی مربوط و انتخاب آن‌ها جهت حضور در واحد معاضدت براساس ظرفیت محل استقرار و تعداد وکلا

فصل سوم: معاضدت

ماده ۶- براساس بند ۱۷ ماده ۷۶ آیین‌نامه اجرایی لایحه استقلال، هر وکیل مکلف به پذیرش ۴ مورد پرونده معاضدت تکلیفی و وکالت تسخیری در سال و سایر موارد ارجاعی از سوی اداره معاضدت و کمیسیون‌های استانی از قبیل ارائه مشاوره حقوقی رایگان در محل‌های مورد نظر و انجام مشاوره تلفنی در سامانه ۱۲۹ می‌باشد.

ماده ۷- در صورتی که وکیل یا مشاور نتواند در زمان مقرر در واحد معاضدت جهت انجام تکالیف مربوط حضور پیدا کند، مکلف است ظرف مهلت حداکثر سه روز عذر موجه خود را به نماینده کمیسیون اعلام تا نسبت به تعیین معاضدت جبرانی اقدام گردد.

تبصره- در صورت استنکاف از انجام معاضدت جبرانی در موعد مقرر، مستنکف به دادرسی انتظامی معرفی خواهد شد.

ماده ۸- شرایط و تکالیف معاضدت‌خواه به شرح زیر است:

الف) ثبت نام در سامانه ثبت‌نام الکترونیک (ثنا) و ارائه تصویر آن به کمیسیون استانی

ب) ارائه اصول اسناد و مدارک جهت رویت و تحویل یک نسخه تصویر از کلیه اسناد و مدارک پرونده مورد درخواست خدمات حقوقی از جمله مشخصات کامل پرونده، شعبه رسیدگی کننده و اصحاب دعوی

پ) ارائه معرفی‌نامه از سوی مراجع قضائی و یا نهادهای حمایتی جهت طرح در کمیسیون استانی

ماده ۹- به هر معاضدت‌خواه در طول یک سال صرفاً یک وکیل، یا کارشناس و یا مشاور معاضدتی و برای یک پرونده تعیین و معرفی می‌گردد. لازم به ذکر است ارائه خدمات حقوقی معاضدتی صرفاً برای پرونده‌های مفتوح و در جریان می‌باشد.

ماده ۱۰- وکالت معاضدتی رایگان بوده و وکیل بدو حق دریافت هیچگونه وجهی بعنوان حق الوکاله از معاضدت‌خواه را ندارد لکن چنانچه معاضدت‌خواه در پرونده مورد نظر محکوم له واقع شود، وکیل معاضدتی می‌تواند حق الوکاله موضوع حکم دادگاه را مطابق تعرفه قانونی پس از وصول از محکوم علیه وصول و سهم مرکز را پرداخت نماید.

تبصره ۱- تمامی هزینه‌های دادرسی، کارشناسی و ایاب و ذهاب وکیل بر عهده معاضدت‌خواه است.

تبصره ۲- تنظیم وکالت نامه منطبق با ماده ۸ آیین نامه تعرفه حق الوکاله، حق المشاوره و هزینه سفر وکلای دادگستری مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۸ رئیس قوه قضائیه جهت مطالبه حق الوکاله الزامی است.

ماده ۱۱- وکلای زیر از انجام تکالیف معاضدتی معاف هستند:

(الف) همسر شهدا، همسر جانبازان بالای ۷۰ درصد، جانبازان بالای ۲۵ درصد و آزادگان با بیش از ۶ ماه سابقه اسارت؛

(ب) دادستان و دایاران دادرسی انتظامی مرکز؛

(پ) وکلای با بیش از ۶۰ سال سن؛

(ت) وکلای دارای بیش از ۲۰ سال سابقه وکالت؛

(ث) بانوان وکیل از زمان تأیید پزشک معتمد تا ۹ ماه پس از زایمان؛

(ج) وکلای دارای بیماری خاص و صعب العلاج پس از تأیید پزشک متخصص مبنی بر عدم امکان حضور در واحد معاضدت قضایی؛

(چ) معاونان، مدیران مرکز و اعضای شورای عالی وکلا، هیئت مدیره های مراکز استانی، رؤسای کمیسیون های ستادی و رؤسای کمیسیون های استانی با تأیید اداره معاضدت در طی دوره مسئولیت؛

تبصره- وکلای عضو هیئت علمی دانشگاه ها که همکاری فعال و مؤثر در امور آموزش، پژوهش و اختصار با واحدهای مربوط در مراکز وکلا دارند، پس از تأیید اداره معاضدت، همکاری های مذکور جایگزین تکالیف معاضدتی آنها خواهد بود.

ماده ۱۲- وکلایی که از سوی کمیسیون استانی به عنوان وکیل معاضدتی تعیین می شوند مکلف به انجام اقدامات ذیل می باشد:

(الف) انعقاد قرارداد وکالت با معاضدت خواه حداکثر سه روز پس از تاریخ صدور معرفی نامه؛

(ب) شرکت به موقع در جلسات دادرسی پرونده معاضدت خواه؛

(پ) تهیه لوایح مستند و مستدل و ارائه به مراجع قضائی مربوطه و پیگیری پرونده تا حصول نتیجه قانونی؛

(ت) درج گزارش اقدامات نهایی وکیل در مرجع قضایی در پایان امر وکالت از طریق سامانه مربوط؛

ماده ۱۳- ارائه خدمات معاضدتی قائم به شخص بوده و قابل تفویض به غیر نیست.

فصل چهارم: وکالت اتفاقی

ماده ۱۴- براساس ماده ۲ قانون وکالت مصوب ۱۳۱۵ متقاضی واجد شرایط دریافت پروانه وکالت اتفاقی درخواست خود را موظف است به اداره معاضدت یا کمیسیون‌های استانی ارائه نماید.

تبصره- متقاضی باید هنگام ارائه درخواست دریافت پروانه وکالت اتفاقی تصویر مصدق مدارک مربوطه را به اداره معاضدت یا کمیسیون‌های استانی تسلیم نماید.

ماده ۱۵- مرکز می‌تواند از متقاضیان جواز وکالت اتفاقی پس از احراز شرایط، مصاحبه‌ای به منظور بررسی توان علمی و تجربه دفاع از دعوی اعلام شده به عمل آورد و صدور جواز وکالت منوط به تشخیص مرکز است.

ماده ۱۶- متقاضی دریافت پروانه وکالت اتفاقی باید دارای مدرک کارشناسی در یکی از رشته‌های حقوق، فقه و حقوق، الهیات گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی، علوم قضایی یا مدرک تحصیلی سطح دو حوزوی مورد تأیید مرکز مدیریت حوزه علمیه قم باشد.

ماده ۱۷- جواز وکالت اتفاقی فقط برای یک پرونده و متفرعات مستقیم آن از قبیل دعاوی طاری، اعتراضی، اعسار قابلیت استفاده دارد و دارنده در دعاوی دیگر مجاز به استفاده از آن نیست.

ماده ۱۸- اعتبار جواز وکالت اتفاقی تا صدور رأی نهایی و اتمام عملیات اجرایی پرونده موضوع وکالت اتفاقی می‌باشد.

ماده ۱۹- هر شخص در یک سال می‌تواند حداکثر ۳ فقره جواز وکالت اتفاقی تحصیل نماید.

ماده ۲۰- جواز وکالت اتفاقی در صورتی صادر می‌گردد که موکل با وکیل دارای قرابت سببی یا نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم باشد.

ماده ۲۱- صدور جواز وکالت اتفاقی منوط به پرداخت هزینه‌های مربوط است. در صورتی که متقاضی ظرف ده روز از تاریخ پذیرش تقاضا هزینه را واریز ننماید تقاضای وی بلااثر شناخته می‌شود.

تبصره- هزینه صدور جواز وکالت اتفاقی بر اساس اعلام مرکز می‌باشد که متقاضی باید این مبلغ را به حساب مرکز در استان مربوط واریز نماید.

ماده ۲۲- وکلای اتفاقی فقط در محدوده اختیاراتی که در متن جواز وکالت ایشان قید می‌گردد حق اعلام وکالت را دارند. همچنین وکلای اتفاقی حق استفاده از فرم وکالتنامه وکلا دادگستری را ندارند و باید رونوشت مصدق جواز وکالت اتفاقی را به همراه درخواست اعلام وکالت خود در پرونده ثبت و ضبط نمایند.

ماده ۲۳- صدور پروانه وکالت اتفاقی برای اشخاصی که به موجب محکمه انتظامی به محرومیت مادام العمر از وکالت محکوم شدند و همچنین اشخاصی که محکومیت کیفری به جرم تظاهر به وکالت دارند ممنوع است.

ماده ۲۴- در زمان اعطای پروانه وکالت اتفاقی، تعهد کتبی مبنی بر رعایت پوشش اسلامی و مناسب اداری، حفظ شأن وکالت و احترام به قضات و طرف دعوا از متقاضی اخذ می گردد.

ماده ۲۵- پروانه وکالت اتفاقی توسط رئیس اداره معاضدت یا رئیس هیئت مدیره استانی امضا می گردد.

ماده ۲۶- مسئولیت نظارت و رسیدگی بر حسن اجرای این شیوه نامه، تصویب و ابلاغ دستورالعمل های مورد نیاز جهت اجرای آن در صلاحیت اداره معاضدت است.

این شیوه نامه که مشتمل بر ۲۶ ماده و ۱۳ تبصره به پیشنهاد اداره معاضدت مرکز و تأیید معاونت حقوقی مرکز در تاریخ ۱۴۰۴/۰۱/۳۰ طی شماره ۰۴۵/۹۰۰/۲۵۳۸۳ به تصویب رئیس مرکز رسید از تاریخ ابلاغ لازم الاجرا خواهد بود. همچنین کلیه مقررات، نظامات یا احکام مغایر با این شیوه نامه از تاریخ ابلاغ ملغی اعلام می گردد.

حسن عبدلیان پور

رئیس مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه